

Vjekoslav Čosić

Filozofski fakultet, Zadar

II. MEĐUNARODNI LINGVISTIČKI KONGRES SLOVENSKEG DRUŠTVA ZA PRIMIJENJENU LINGVISTIKU

Ljubljana, 8–10. listopada 1998.

Svoj drugi kongres u samostalnoj državi Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije nazvalo je *Jezik za danas in jutri*. Kongres je otvoren u velikoj auli Univerze u nazočnosti predsjednika Republike Slovenije gospodina Milana Kučana, a pozdravili su ga rektor ljubljanske Univerze gospodin Mencinger, dekan Filozofskog fakulteta Ludvig Horvat, te bivši ministar znanosti Peter Tancig, sada predsjednik Društva slovenskih istraživača. Nakon prvih plenarnih predavanja na Univerzi (I. Štrukelj, M. Grosman – Ljubljana, E. Prunch – Graz), kongres je preselio u Mednarodni center za podjetja v družbeni lastnini (ICPE). Osim Centra koji danas radi smanjenim kapacitetom, u toj se zgradi danas nalaze još Ljubljanska politologija i Institut za narodnostna vprašanja koji je bio nositelj organizacije kongresa. Izlaganja na kongresu bila su podijeljena na sekcije: Učenje jezika, Usvajanje jezika, Prevođenje, Kontrastivna analiza, Analiza diskursa, Jezik i računarstvo i Terminologija te glavna sekcija kongresa *Jezik in družba* (Jezik i društvo) kojeg je tema bila “jezična politika” i “jezično zakonodavstvo” u Sloveniji uoči primanja Slovenije u Europsku uniju. Odatle i opći naslov kongresa “Jezik za danas in jutri” (jezik za danas i sutra). Po zamisli organizatora i onih koji su pratili njihove pripreme trebala je to biti inventura sadašnjeg stanja slovenskog jezika u Sloveniji i u susjednim zemljama, kao i stanja drugih jezika (talijanskog i mađarskog, ne i hrvatskog) u Sloveniji i odnosa prema njima. Uvodno plenarno predavanje Inke Štrukelj, pod naslovom *Transnacionalne integracije, jezikovna politika in načrtovanje jezika*, dalo je ton i pečat cijelom kongresu.

Suvremeni ubrzani integracijski procesi dovode u neravnotežan položaj i neke “svjetske jezike”, a da o malim jezicima i ne govorimo. U takvim prilikama temeljno je pitanje kako sačuvati jezični i na njemu izgrađeni kulturni identitet (osobnost), kako stvoriti obrambeni mehanizam i preživjeti. Autorica zagovara model “etnolingvističke vitalnosti” i izgradnje nacionalne samosvijesti normiranjem-planiranjem (načrtovanjem) jezika i sustavno vođenu jezičnu politiku na raznim područjima javnoga života (u Sloveniji, u ustanovama EU, u slovenskim manjinama u Italiji, Austriji i Mađarskoj i u prekomorskim zemljama), planiranje slovenskog kao državnog jezika i drugog jezika slovenskih državljana, planiranje statusa i prestiža slovenskog jezika izvan Slovenije: kao radni jezik u EU, jezik slovenske manjine u Italiji, Austriji, Mađarskoj, jezik slovenskih iseljenika u zemljama EU, planiranje manjinskih jezika u Sloveniji (talijanski, mađarski i romski), itd. Zaokupljena susjedima s kojima ima nacionalne manjine, uzajamno ili jednosmjerno (Italija, Austrija, Mađarska), autorica je zaboravila Hrvatsku, smatrajući vjerojatno da je broj pripadnika jedne i druge manjine zanemariv. Uvođenje romskog među jezike koji se govore u Sloveniji uvjetovano je vjerojatno nekom međunarodnom konvencijom.

Ostala predavanja u sekciji "Jezik in družba" razrađivala su dalje tu temu s raznih stajališta.

Mitja Žagar u svom izlaganju *Pravica do javne rabe svojega jezika. Teze za razmišljanje ob uključivanju Slovenije v EU* razmatra s pravnog i politološkog stajališta prednosti i nedostatke ulaska Slovenije u punopravno članstvo EU. Osim što predviđa da bi u nekim slojevima društva moglo doći do porasta rasizma, ksenofobije i netrpeljivosti zbog djelomičnoga gubitka državne suverenosti, Žagar osiguranje od ostalih neugodnosti vidi u međunarodnim konvencijama, osobito u Amsterdamskom ugovoru i u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima i slobodama koja jamče kulturni, politički i jezični identitet svakog naroda i nacionalne manjine, a prednosti vidi u mogućnosti afirmacije slovenske kulture na međunarodnom planu raznim projektima međunarodne kulturne suradnje.

Franc Marušič i Rok Žaucer u izlaganju *Slovinci in Slovenščina v EU* iznijeli su rezultate svoje ankete među ljubljanskim sveučilištarcima o poznavanju stranih jezika i o odnosu prema njima. Uz gotovo sveopće poznavanje engleskog jezika, tako da se kaže da su Slovenci danas dvojezični (slovensko-engleski), ljubljanski sveučilištarci znaju 2.7 stranih jezika, a, prema anketi, htjeli bi znati prosječno 5.1 strani jezik, i to redom: engleski, "srbohrvaščino", njemački, francuski i talijanski. Očekuje se opadanje "srbohrvaščine", ali ne i hrvatskoga jer Slovenci mogu gledati sva tri programa Hrvatske televizije, što je velika konkurencija Slovenskoj televiziji po priznanju samih autora. Osim toga, Slovenci uglavnom provode svoje godišnje odmore u Hrvatskoj pa im je i zbog toga potrebno poznavanje hrvatskoga jezika. Za razliku od Štrukeljeve, Marušič i Žaucer uzimaju u obzir pograničnu slovensko-hrvatsku dvojezičnost, iz sasvim pragmatičnih razloga, ako već ne iz kuta jezičnog planiranja.

Milan Bufon (*Procesi evropske integracije in ohranjanje jezika narodnih manjšin*) i Albina Nečak-Lük (*Jezik v etničnuih študijah*) raspravljali su o etnolingvističkoj demokraciji i institucionalnoj dvojezičnosti u graničnim predjelima Slovenije te o jezičnom prilagođivanju sugovornika: na granici prema Italiji nisu dvojezični samo Talijani nego i Slovenci.

Meta Grosman u svojem izlaganju *Jezik za danes in jutri* raspravlja o metodama nastave i planiranju učenja stranih jezika u slovenskim školama. Oštro se suprotstavila tvrdnji da su Slovincima dovoljni samo slovenski i engleski. Ona je sklonija preporukama Vijeća Europe da se trebaju učiti dva svjetska jezika i jedan susjedni jezik. Za nju bi to u Sloveniji bili engleski, njemački i hrvatski. Sličnu tematiku obrađuje i Sonja Novak Lukanović (*Stališča do večinskega in manjšinskega jezika u uzgoji in izobraževanju na narodnostno mešanem območju v Sloveniji*). Erich Prunch (*Kultura prevajanja in samobitnost malih narodov*) govori je o "kulturi prevođenja" kao najboljem načinu provođenja Fishmanove "etnolingvističke demokracije", tj. izbjegavanja nejednakosti u komunikacijskoj situaciji u kojoj jedan sugovornik govori svojim materinskim jezikom a drugi nekim sebi stranim jezikom. Institucija prevođenja i prevoditelja u međunarodnim kontaktima poništava, po mišljenju autora, tu nejednakost.

U ostalim izlaganjima u ovoj sekciji govorilo se o statusu i karakteristikama slovenskog jezika u Italiji i Mađarskoj, te o slovenskoj zajednici u Leadvilleu (SAD).

Izlaganja u ovoj sekciji pokazuju da Slovenci sustavno prate i proučavaju stanje i status svojega jezika u Sloveniji i izvan Slovenije, za što su zaduženi sa znanstvene strane Društvo za uporabno jezikoslovje i Inštitut za družbene vede i Inštitut za narodnostna vprašanja kao nositelji organizacijskih djelatnosti. Sva su izlaganja objavljena u zborniku *Jezik za danes in jutri* (Jezik in družba, analiza diskurza, Prevajanje i Kontrastivna analiza) i u časopisu Društva *Uporabno jezikoslovje*, br. 5/1998 (Usvajanje in učenje jezika) i br. 6/1998 (Jezikovne tehnologije).

U radu kongresa sudjelovali su i izlagači iz Hrvatske. Tako su na programu bila imena D. Blažić – D. Arapović – M. Vrancaš – Z. Jelaska (Zagreb), A. Mahnić-Čosić – Ž. Matulina – V. Čosić (Zadar), R. Scotti-Jurić – R. Blagoni – S. Orbančić (Pula).